

List izhaja vsakih štirinajst dni
Uredništvo in uprava:
Trst, Ul. Capitolina 3 - telef. 44-046. 44-047
Dopisništvo za goriško pokrajino:
Gorica - Ul. XXIV maggio 18, telef. 24-36
Celoletna naročnina 1000 lir, polletna 550
lir. - Poštni tekoči račun: «Delo» - Via Ca-
pitolina 3 - Trieste 11/7000.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Okrepimo boj za mir
v svetu.

Zahtevajmo revizijo voja-
ških služnosti v naši deželi.

Obnovljena izdaja - Leto XIX. - Štev. 20 (708)

TRST - 17. novembra 1967

Posamezna številka 40 lir

Spedis. in abb-
post. Gruppo II

Zgrešena pot Slovenske skupnosti

Prvaki tržaške demokristjanske stranke so svojčas obljubili zastopnikom grupacij liste Slovenske skupnosti, da bodo pristopili k reševanju nekaterih perečih vprašanj, ki se tičejo Slovencev. Obljubili so nekaj dvojezičnih napisov v občinah na podeželju, ustanovitev strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu, namestitve nekaterih Slovencev v javnih uradih, pa tudi nekakšne prevajalne urade. Obljubili so tudi, da ne bo več prišlo do neupravičenega razlaščenja zemlje, ki je last slovenskih kmetov. V zameno za te obljube so predstavniki Slovenske skupnosti podprli levi center.

Preteklo je že mnogo časa od sklenitve dogovorov, od več ali manj svečano danih obljub. Ako izzamemo primer v devinsko-nabržinski občini, kjer predstavnik Slovenske skupnosti županuje kot ujetnik demokristjanov; (saj v občinskem odboru nima potrebne večine); ako izzamemo primer predstavnika Slovenske skupnosti v tržaški pokrajinski upravi, kjer mu je bilo poverjeno mesto namestnika odbornika, lahko rečemo da je vse ostalo tam, kjer je bilo pred sklenitvijo dogovorov. Slovenske strokovne šole ne bo, ker so v nekaterih krogih postavili skoraj nepremostljive pogoje. Dvojezičnih napisov ni, če obstaja prevajalni urad — in kaj dela — je težko izvedeti. V javne urade ni prišel še noben Slovenec.

Bližamo se novim volitvam; bližamo se času, ko bo treba tudi slovensko javnost seznaniti z obračuni. Prvaki Slovenske skupnosti so se očitno znašli v zelo neugodnem položaju, kajti obračun, ki ga bodo dolžni dati Slovincem, bo silno neugoden, porazen, pravi bankrot. Kaj torej storiti?

Napovedana zasedba zemljišč v dolinski občini je prišla kot nalašč. In način zadržanja demokristjanov tudi. Ker ti niso predhodno obvestili prvakov Slovenske skupnosti, da namerava ustanova tržaškega industrijskega pristanišča — in to ustanovo vodi demokristjan — zopet razlaščati kmete na področju dolinske občine, so dali prvakom Slovenske skupnosti povod za veliko užaljenje. In rezultat tega užaljenja bil naj bi tudi sklep o izstopitvi zastopnikov Slovenske skupnosti iz koalicije levega centra. Užaljenost torej, ne pa dejanska skrb za zaščito interesov dolinskih občanov!

Toda višek paradoksa je v tem, da kljub zelo bojevitim napovedim o izstopu iz levega centra še danes ni jasno ali je do tega izstopa dejansko prišlo ali pa ne. Dejstvo je, da devinsko-nabržinski župan še vedno županje skupaj z demokristjani, da pokrajinski svet še ne ve ali bo potrjena ostavka zastopnika Slovenske skupnosti v pokrajinski upravi ali ne. Dejstvo je tudi, da zaradi bojevitih napovedi o izstopu zastopnikov Slovenske skupnosti iz levega centra tako demokristjanski prvaki, kakor njihovi zavezniki, mirno spe.

Ne da bi se spuščali v polemiko s «Katoliškim glasom» pa vendar ne moremo mimo nekaterih njegovih ugotovitev. V resnici si ne znamo raztolmačiti vprašanja, ki ga postav-

lja. Zakaj naj bi odstopili Slovenci, ki so bili izvoljeni na listah KPI?

Komunisti ne barantajo za skledo leče, ne poznajo priskledništva, nimajo skomin po udobnih stolčkih! Zakaj naj bi podajali ostavke na položaje, na katere jih je poslalo ljudstvo? Morda zato, da bi npr. tudi v dolinski občini potem prvaki Slovenske skupnosti poskušali storiti isto kot v Nabrežini? Ali bi krog katoliškega lista raje od demokristjanske izvoljene občinske uprave v Dolini videl komisarja?

Naj bo kakor koli, dejstvo je, da je obračun o barantanju prvakov Slovenske skupnosti z levim centrom, in v prvi vrsti z demokristjani, hudo porazen. Dejstvo je tudi, da vsa vnema pri poskusih razbijanja «rdečega obroča» v okolici Trsta ni prinesla rezultatov.

Prav slovenski volilci so namreč pobornikov razbijanja tega «obroča» zelo odločno zavrnil. In to bi moralo tudi nekatere na vrhu Slovenske skupnosti privedi do spoznanja, da je pot, po kateri so doslej

III. deželna konferenca KPI

Ljudski dom v Trstu
Ul. Capitolina 3
18. in 19. novembra

**Za širšo enotnost v bo-
ju za mir,
za razvoj avtonomije in
za gospodarski ter so-
cialni napredek Fur-
lanije-Juljske krajine!**

Referent

Silvano Bacicchi

Osrednje vodstvo KPI bo
na konferenci zastopal

posl. NATTA

hodili, zgrešena in pogubosna za Slovensko narodnostno skupnost na Tržaškem in v vsej deželi ter da je zato treba to pot menjati. **

Naša dežela kakor Vietnam?

Vznemirljive izjave ameriškega državnega tajnika

Ameriški državni tajnik Dean Rusk je kakor smo bežno omenil že v prejšnji številki, v neki oddaji italijanske televizije dal zelo vznemirljive izjave. Med drugim je dejal: «lahko zagotovim, da če bi dvajset sovražnih regimentov napadlo področja Juljske krajine, Danske ali Bavarske bi mi prav gotovo z bombami zadeli katerega in to v polnem sodelovanju z našimi evropskimi zavezniki».

Te izjave Rusk prav gotovo ni dal kar tjavendan. Da se za izjavo skriva nekaj drugega potrjuje mnogo dokazov. Predvsem potrjuje posebna «skrb», ki jo žene kaj časa sem NATO posveča naši deželi, kjer je bilo že toliko vojaških vaj. Pa tudi dogodki, ki se odvijajo v sredozemskem bazemu to potrjujejo. Po državnem udaru v Grčiji (takoimenovani «operaciji Prometheus» in CIA), po izraelski agresiji na arabske države je prišlo do značilne okrepitve sil NATO v Sredozemlju. Istočasno z vojaškimi vajami NATO v Grčiji (na mejah z Albanijo in Jugoslavijo) ter v Turčiji, so okrepili tudi gonjo proti Jugoslaviji, katero obtožujejo, da se približuje državam, članicam varšavskega pakta.

V tem okviru je treba gledati tudi vznemirljive izjave vrhovnega poveljnika NATO Lemnitzerja (na kongresu rezervistov NATO, ki je bil preteklega avgusta v Trstu) glede «naraščanja komunistične nevarnosti» in potrebe po krepitvi NATO. V ta okvir spadajo tudi nedavni veliki vojaški manevri v Furlaniji, pri katerih so sodelovala letala, ki imajo svoj domil na letalnosilkah

VI ameriškega vojnega ladjevja v Sredozemskem morju.

Na teh manevrih so sodelovale tudi enote, ki so opremljene z raketa-mi «Honest John», ki naj bi imele atomske konice, naprjene proti «sovražniku», ki naj bi prodiral iz Avstrije in Jugoslavije. O poteku teh vežbalnih vaj so poročali številni tako imenovani informativni časopisi, pa tudi tiskovne agencije NATO v Italiji.

Dne 3. novembra je milanski dnevnik «Il Corriere» v uvodnem članku pisal o tej zadevi. Uvodničar, ki ni navadni zemljan temveč neki general, je trdil, da je treba «organizirati zračne in kopne sile tako, da bo zagotovljena učinkovita obramba proti morebitnim agresijam iz vzhoda in severovzhoda. Sedanja vzhodna meja ki je vojaško komplicirana v coni A bivšega Sredozemskega tržaškega ozemlja, je težje branljiva nego je bila predvojna meja, ki je potekala po gorskih grebenih do Kvarnera.

Naše oborožene sile imajo na razpolago omejeno šahovnico, ker se v bližini vzhodne meje odpira najboljša gatejša cona padske nižine, katero je treba obdržati za vsako ceno. Poskuša se nadomestiti pomanjkanje prostora s trajnimi utrdbami, ki naj bodo sposobne vzdržati tudi jedrski napad...»

V tem je obrazložitev, zakaj vojaške služnosti v naši deželi, zakaj toliko ovir pri širjenju infrastrukture (cest in železnic) zakaj toliko nasprotovanja protosinhrotanu. Dejansko se nahajamo na bojnem polju NATO. Vse drugo je za «stratege» postranska zadeva.

Posebni
dopis
za «Delo»

Utrinki ob jubileju

Moskva, novembra 1967

Pred petdesetimi leti so se v najrevnejši kapitalistični, tričetrt še fevdalni Rusiji, razletela protislovja. Izmučeni narod je planil iz potrpežljivega čakanja, ko ga je kruta vojna morila, doma pa mu ubijala najboljše sinove tista domovina, ki so jo na fronti branili vojaki. Napaden je bil Zimski dvorec, revolucionarna množica je v mestu pometla z izdajalsko kliko meščanskih voditeljev in uvedla nov red, red oktobrske revolucije.

Po petdesetih letih se tretja, četrta generacija spominja tistih dni. ZSSR je neizpodbitno dejstvo. Uspehi revolucije so vidni na vsakem koraku. Ne samo ti, ki odjeknejo v svetu, kakor vsemirski poleti ali drugi znanstveni dosežki človeškega uma. Največji uspeh revolucije je nedvomno oblast delavskega razreda, ki se je spojil z vsem narodom...

Ko hodim po moskovskih ulicah, gledam velike rdeče zastave, berem gesla v počastitev zgodovinskega jubileja, npr. «slava oktobru!», «slava delavskemu razredu!», «slava sovjetski tehniki!» se mi usta razvlečejo v nasmeh. Navajen sem na prefinjeno zahodno tehniko «skritega prepričevanja», prikritega namigovanja. Takaka gesla radostnega navdušenja so marsikdaj naivna.

A kasneje govorim s sovjetsko ženo, moskovsko delavko. Nikoli ni ruski narod živel boljše, še nikoli se ni tako približal blaginji v našem smislu. Na predvečer petdesetletnice revolucije je CK KP SZ objavil sklepe o povečanju blaginje sovjetskega ljudstva. Kakor običajno je bilo treba brati iz strnjenih vrstic. Toda smisel je jasen: prehod na petdnevni delovni teden, povišanje osnovne plače, povišanje pokojnine, znižanje starostne dobe za pokojnino na petdeseto za ženske in petinpetdeseto leto za moške. Nato še dalje: izboljšanje trgovinske mreže, ki je bila doslej še kar zapostavljena, ker se je pač moralo sovjetsko ljudstvo uklopiti mednarodni igri oboroževanja, velikih izdatkov za obrambo: da o podpori nerazvitim narodom ne govorimo.

Kaj pomeni petdesetletnica Oktobra sovjetskemu človeku?

Odgovor ni enostaven. Vsakdo nosi v sebi želje, ambicije. Vsakdo išče tudi za skupnost nekaj posebnega. Brez dvoma pa je za sovjetsko ljudstvo ta velik praznik priložnost za razmišljanje, stroge analize svoje preteklosti, uspehov na tudi nanak, zaostanosti in velikih napredkov.

Da, kajti slepi bi bili, ako bi na dejansko stanje, na resnico gledali z očmi fanatika. Iluzija bi bila zahtevati od Sovjetske zveze, da v petdesetih letih doseže življenjsko raven industrijsko najhobi razvitega zapadnega sveta, ko na je bila izhodiščna točka revščina fevdalne, napol srednjeveške Rusije. Da o razdejanjih

druge svetovne vojne ne govorimo.

Stal sem za granitnimi zidovi pred Kremljem. Na tleh, po nekaj stopnicah je sredi marmornate plošče črne barve brlel ogenj. Smreke okoli so mrko strmele v vrsto ljudi, ki se je tihoma in spoštljivo pomikala mimo marmornate plošče. Vsakdo je postal ter trpkopogledal predse. Pod tistim marmorjem je simbolično pokopanih 25 milijonov sovjetskih ljudi, ki so padli v drugi svetovni vojni. Razdejanje, ki je prizadelo ZSSR tudi v delovni moči. Koliko je žensk, ki mora opravljati težka moška dela ker manjka oče, ker manjka sin? Brez števila jih je.

In vendar ima sovjetski človek vse potrebno za svoje življenje. Od zdravniške oskrbe, do zagotovljenega delovnega mesta, do počitnic na morju. Danes trka na vrata družine avtomobil. Sovjetski delavec bo prost dva dni na teden. Zeli si na oddih, v gozd ali na reko. Prosto in udobno. In že rastejo v mestu Togliattigrad ob Volgi zidovi nove tovarne avtomobilov. Vse ob svojem času.

Da, vse ob svojem času, ker je treba hoditi s korakom, ki naj ne bo predolg, ki naj ne pušča za seboj slabo prehojene poti. Tako so v Sovjetski zvezi najprej mislili na delovno mesto in težko industrijo, nato na šole in bolnišnice, nato še na kmetijstvo; prej na obrambo in šele nato na tiste udobnosti, ki po petdesetih letih omogočajo sovjetskemu človeku, da opusti «špartansko» življenje, kateremu se je privadil.

V tej petdesetletnici Oktobra diha iz vsakega zidu težka zgodovina. Pokolenje revolucije, nato pokolenje državljanske vojne, pokolenje druge svetovne vojne in danes pokolenje pokoriteljev kozmosa. Vsako je dalo svoji domovini nekaj novega. In če se na predvečer mladina raduje pristanke kozmične ladje na Veneri, se pokolenje staršev tiho klanja v Stalingradu ob obletnici zmage nad nacizmom, tiste zmage, ki je začrtala novo smer evropski zgodovini.

Iz petdesetletnice diha internacionalizem. Ne v besedah. Kolikokrat sem nervozno odpiral strani «Pravde» in iskal več novic, več komentarjev o boju v Vietnamu, o boju narodov za svojo neodvisnost. «Imajo mar prav tisti, ki očitajo sovjetom mlačnost?»

Kratkovidnost tistega, ki mu pogoji dovolijo izražati solidarnost le občasno in največkrat v besedah! A vsak dan pristaja na eni izmed petih velikih železniških postaj Moskve vlak iz Hanoja. Iz njega izstopa na stotine vietnamskih fantov in deklet. Kam so namenjeni? V šolo! Danes Vietnam potrebuje orožja (in Sovjetska zveza mu ga daje), gospodarske pomoči (vlak za vlakom iz Irkutska spušča čez mejo kitajske planote dol do Vietnam), a po-

STOJAN SPETIČ

(Nadaljevanje na 4. strani)

